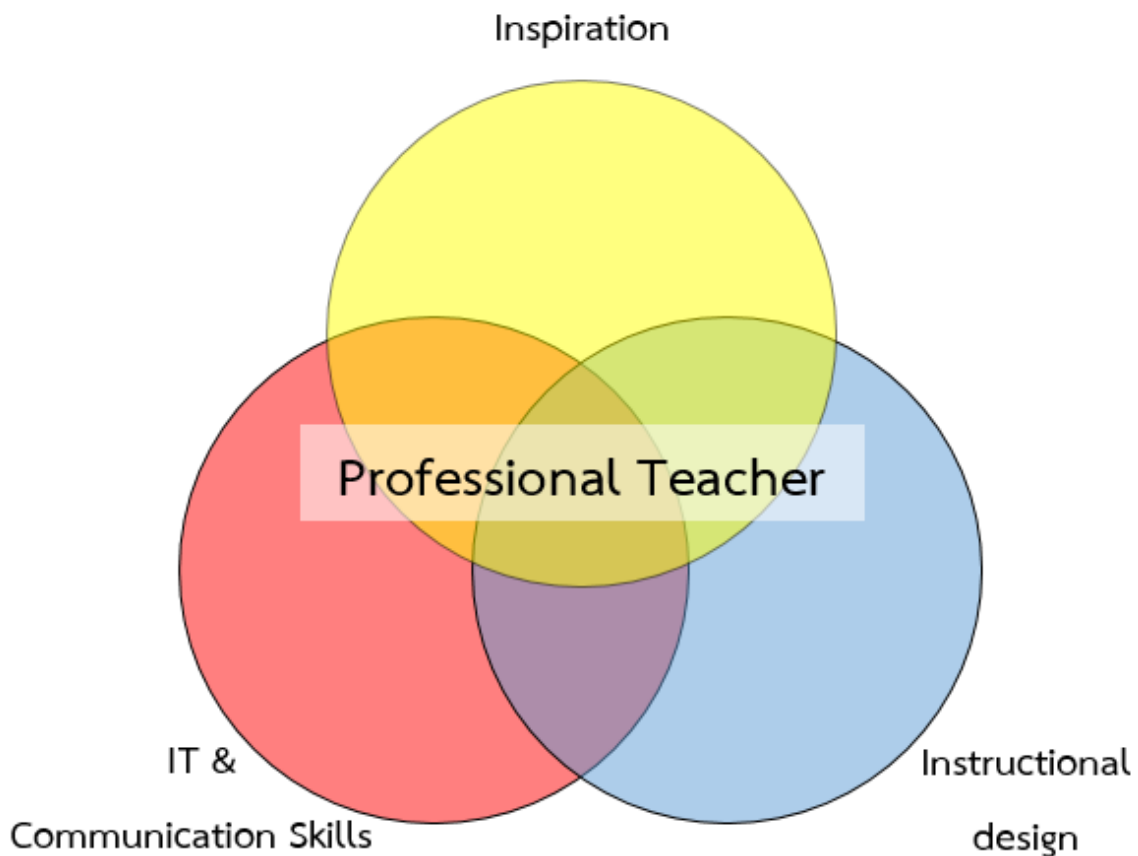

GURU ครูมืออาชีพ (Professional Teacher)

ณัฐพงศ์ จันทนะศิริ กังสताल ชนธรรม และสุทธิศรี สมิตเวช

คุณลักษณะของครูมืออาชีพ

ครูมืออาชีพ ตามแนวคิดของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ หมายถึง ครูที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู สามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดีจนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและมีความเจริญงอกงามก้าวหน้าในอาชีพครูอย่างต่อเนื่อง จนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ ลักษณะของครูมืออาชีพ คือครูที่นอกจากจะมีความรู้ มีคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพแล้ว ยังต้องมีองค์ประกอบ ๓ ดังต่อไปนี้ คือ การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะสื่อสาร (IT & Communication skills) และการออกแบบการเรียนรู้ (Instructional design) หรือออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เทคนิคสำคัญสำหรับครูมืออาชีพ คือการปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียน ทันสมัย ไม่ล้าสมัยรวมถึงอาจไม่จำเป็นต้องล้ำสมัยมากเกินไป โดยต้องพัฒนาตนเองให้ทันนักเรียนในเรื่องนี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการสอนให้นักเรียนรู้เท่าทันการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ต้องสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนของนักเรียน ไม่มุ่งเน้นให้นักเรียนเก่งในวิชาของตน แต่ต้องให้นักเรียนอยากที่จะเรียนวิชาของตนแม้ว่าจะไม่ถนัดก็ตาม โดยครูต้องไม่ยึดเยียด และครูจะต้องออกแบบการเรียนรู้ได้หลากหลาย เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน แต่ละห้องเรียน เนื่องจากธรรมชาติและบริบทของแต่ละห้องเรียนที่ต่างกัน เมื่อแยกประเด็นพิจารณาแต่ละลักษณะจะมีรายละเอียดตามรูป (แนวคิดของ เอกชัย กี่สุขพันธ์) ดังนี้

การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration)

ข้อดีของการเป็นครูนั้น มีมากกว่าการเป็นอาชีพ คือ การอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของนักเรียน โดยเฉพาะการสร้างเด็กจากที่ไม่มีอะไร จนวันหนึ่งเด็กคนนั้นสามารถยืนได้ด้วยตนเอง นั่นแหละคือความสำเร็จ ดังนั้นการสร้างทัศนคติเชิงบวกที่ถูกต้อง เป็นสิ่งสำคัญที่ครูต้องสร้างให้ตนเองก่อน จากนั้นถึงจะแบ่งปันสิ่งเหล่านี้ให้นักเรียน การจูงใจนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจ ทำให้นักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมความรับผิดชอบของตนเองได้อย่างเหมาะสม และถ้าแรงจูงใจมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะผลักดันกลายเป็นแรงบันดาลใจซึ่งคงทน ยืนยาวกว่ามาก

การสร้างแรงบันดาลใจสามารถทำได้หลายวิธี อย่างแรกคือการที่ครูจะต้องเป็นแบบอย่างให้แก่แก่นักเรียน นักเรียนทุกคนจะมีคุณครูที่ประทับใจอยู่ โดยนักเรียนจะเลือกแบบอย่างที่จะทำตามแบบของผู้นั้น ฉะนั้นครูจึงไม่ได้เพียงสั่งสอนศิษย์ หากแต่ครูก็ยังเป็นแบบอย่างในการประพฤติดี ดังที่เรียกว่า แม่พิมพ์ของชาติ นอกจากนี้ครูสามารถให้แรงบันดาลใจด้วยการให้รางวัล และรางวัลนั้นไม่จำเป็นต้องมีค่าหรือเป็นสิ่งของ หากแต่อาจเป็นเพียงคำชมบางครั้งก็สามารถสร้างแรงบันดาลใจที่จะให้เด็กสามารถคงแรงบันดาลใจไว้ได้ เพราะแรงบันดาลใจต้องเป็นสิ่งที่ยั่งยืนต่อเนื่อง ต่างกับความประทับใจที่อาจสิ้นสุดได้ แรงบันดาลใจจึงสำคัญต่อ

ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการสื่อสาร (IT & Communication skills)

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และความสามารถในการสื่อสารของครูในด้านการใช้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีความสำคัญต่อความสำเร็จ ความก้าวหน้าในการทำหน้าที่ของครูเป็นอย่างมาก เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) จะทำให้ครูสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ต้องอาศัยทักษะความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเป็นสำคัญเนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล ที่ทุกคนใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) การที่นักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายจากสิ่งที่ครูเตรียมไว้ จึงต้องอาศัยครูเป็นสำคัญในการเลือกและจัดเตรียมเนื้อหา ประสบการณ์ให้นักเรียน ซึ่งปัจจุบันนี้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสอนอย่างเต็มรูปแบบของครูยังไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มที่มากนัก เพราะอุปสรรคสำคัญของครูส่วนใหญ่ อยู่ที่ความสามารถทางภาษาอังกฤษจึงทำให้ครูไม่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากโลกภายนอกสู่ห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้วเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) สามารถช่วยให้ครูสามารถเชื่อมโยงความรู้จากโลกภายนอกเข้ามาสู่ห้องเรียนได้อย่างง่ายดาย การจัดการเรียนการสอนก็สามารถที่จะแสดงตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงการสร้างบรรยากาศหรือรสนในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ความสามารถด้านการสื่อสารไม่เพียงแต่ภาษาอังกฤษเท่านั้น ภาษาไทยก็เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่งเพราะการเรียนการสอนของครูต้องใช้ภาษาไทยในการอธิบาย การสอน การสื่อสารกับผู้เรียน และใช้ในการพัฒนาความรู้ ความคิดต่าง ๆ จากการอ่าน การเขียน ซึ่งทักษะหรือความสามารถด้านการสื่อสารนี้มีความสำคัญต่ออาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าครูจะเก่งมากขนาดไหนแต่ไม่สามารถอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ ก็ไม่สามารถเป็นครูมีอาชีพได้อย่างแน่นอน สรุปได้ว่าภาษาไทยช่วยทำให้ครูสอนนักเรียนให้เข้าใจความรู้ ส่วนภาษาอังกฤษช่วยเสริมให้ครูสอนนักเรียนให้เข้าถึงแหล่งความรู้ ตามที่เอ็กซ์ กิซุซพัน์เคยให้ข้อคิดไว้

การออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Design)

ครูที่จะมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้น่าสนใจได้นั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่มีอยู่มาบูรณาการเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านจิตวิทยาต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาการศึกษา รวมถึงความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ เทคนิคการวัดและประเมินผลการสอน เทคโนโลยีการศึกษา ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเรื่องของหลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่เป็นตัวกำหนดว่าครูจะต้องสอนอะไรให้นักเรียนบ้าง เทคนิคการสอนนั้นก็คือการเลือกวิธีการจัดการสอนที่จะให้เด็กได้เรียนรู้และรับความรู้นั้นด้วยวิธีใดบ้าง ซึ่งต้องอาศัยความรู้ในด้านจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา ในการออกแบบการเรียนรู้ ว่าแต่ละช่วงวัยนั้นควรพัฒนาด้านใด และใช้วิธีใดที่ทำให้นักเรียนสนใจ ด้านเทคโนโลยีการศึกษาก็เข้ามาช่วยให้ครูสามารถสอนและแนะนำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่กว้างขวางได้ สำหรับการใช้เทคนิคการวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลายแตกต่างกันก็เพราะครูควรจะใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ตนเองสอน ซึ่งทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพของครูทั้งสิ้น

ความเชื่อในเรื่องการปรับพฤติกรรมนักเรียน

ปัจจุบันพฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนไป หลายครั้งที่สาเหตุอาจมาจากการที่ครอบครัวไม่ใช้เวลา与孩子 เมื่อเป็นเช่นนั้นเวลาที่เด็กอยู่ที่โรงเรียนจึงกลายเป็นเวลาส่วนใหญ่ในการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กในสมัยนี้ หลายครั้งผู้ปกครองจึงผลักรงให้เป็นที่สำคัญของคุณครูที่จะต้องดูแลเด็กนักเรียน

วิธีในการแก้ปัญหาของคุณครูมืออาชีพจึงควรเริ่มที่การสร้างแรงบันดาลใจก่อน และก่อนที่ครูจะให้แรงบันดาลใจเกิดขึ้นกับนักเรียนแล้วต้องเริ่มสร้างแรงบันดาลใจในตนเองก่อน ดังที่นักปราชญ์หลายท่านกล่าวถึงครูในแง่มุมแห่งศรัทธา ตัวอย่างเช่น ท่านพุทธทาส กล่าวว่า “ครู คือผู้นำทางวิญญาณ ทั้งแก่บุคคลและสังคม” ดังนั้นแบบอย่างของการแสดงออกของครูทุกอย่างจึงส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง หน้าที่ครูจึงมิใช่สั่งสอนเพียงอย่างเดียว แต่ครูต้องเป็นแบบอย่างทั้งด้านความประพฤติ วาจา และจิตใจ ยิ่งไปกว่าทักษะแห่งการเป็นครูมืออาชีพก็ต้องสื่อสารกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ต้องรู้จักที่จะสังเกตและพัฒนาเด็กนักเรียนในทุกด้าน รักษาการเรียนรู้ ทักษะ ไม่ปิดกั้นความคิด และสามารถออกแบบการสอนที่น่าสนใจ ครูที่ทำได้เช่นนี้ก็สามารถพัฒนาความเป็นมืออาชีพได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ต้องอาศัยการสืบค้นความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และในช่วงที่ผ่านมาได้มีผู้สร้างสรรค์ผลงานนำเอาความรู้การศึกษา และด้านจิตวิทยา มาสร้างเป็นละครที่สอนเรื่องการปรับพฤติกรรมของนักเรียนอย่างถูกวิธี ละครเรื่องนี้คือเรื่อง “วัยแสบสาแหรกขาด” ดำเนินเรื่องผ่านนางเอกที่เรียนมาด้านจิตวิทยาและต้องการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ จึงเข้าไปในโรงเรียนเพื่อเก็บข้อมูล และเริ่มใช้ความรู้ความสามารถในการปรับพฤติกรรม โดยผู้ประพันธ์และผู้เขียนบทได้สร้างบุคลิกของตัวละครไว้หลากหลาย ดังนี้

๑) ตัวละครที่ชอบใช้ความรุนแรงเนื่องจากตัวละครนี้มีพ่อที่อารมณ์ร้าย และคอยใช้ความรุนแรงในการแสดงออก ในส่วนนี้สะท้อนเรื่องลูกเปรียบดั่งกระจกที่สะท้อนพฤติกรรมของพ่อแม่ เป็นการสอนให้รู้จักการควบคุมอารมณ์และเลือกวิธีปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม

๒) ตัวละครที่ขอบเลียนแบบพฤติกรรมของคนอื่นและชอบขโมยของ เหตุที่ทำนั้นเพียงเพื่อต้องการการยอมรับ สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของคนที่ไม่อยากให้ผู้อื่นเลี้ยงดูลูกของตนเอง เด็กจึงไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากแม่ ทำให้เด็กก็รู้สึกว่าคุณเองนั้นไม่มีค่า

๓) ตัวละครที่มีลักษณะของการคาดหวัง อันเกิดจากปมของที่ต้องการให้ทุกสิ่งสมบูรณ์แบบ จึงบังคับชี้แนะให้ชีวิตลูกของตนเองนั้นเป็นโอกาสในการดำเนินชีวิตของตนเองเป็นครั้งที่สอง ซึ่งตอนหลังมีปมเรื่องของสื่อออนไลน์เข้ามาเกี่ยวข้อง จนถึงการตั้งใจที่จะฆ่าตัวตาย

๔) ตัวละครที่มีลักษณะเป็นเด็กเก็บกด แม่รักแต่ลืมที่จะปกป้อง จนเด็กเกิดสภาวะที่จะทำร้ายตนเอง

แม้จุดประสงค์ของละครทั่วไปนั้นจะเน้นที่ความสนุกสนานหรือความบันเทิง ส่วนละครบางเรื่องได้เน้นสาระมากเกินไปจนเกิดความน่าเบื่อ แต่ละครเรื่องนี้นับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีที่เป็นแบบอย่างสำหรับทุกบ้านและโรงเรียนในการปรับพฤติกรรมความเชื่อของนักเรียนอย่างสร้างสรรค์และถูกวิธี ที่ครูสามารถดึงเอาเรื่องเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

การเข้าถึง การเข้าใจ และการให้คำปรึกษานักเรียนอย่างครือมืออาชีพ

ลักษณะของครือมืออาชีพ ที่ใช้ในการเข้าถึง เข้าใจ และให้คำปรึกษา ครูต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากผู้บรรยายหรือผู้สอน มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูควรเข้าใจเด็ก รับฟังอย่างแท้จริง และต้องใช้บทสนทนาที่สร้างสรรค์โดยใช้ในห้องเรียน รวมถึงต้องใช้จิตวิทยาที่เหมาะสมกับช่วงวัยมาใช้ในการสอน เช่น การเรียนรู้ภาษาเหมาะที่จะปลูกฝังตั้งแต่อายุไม่เกิน ๑๐ ปี เน้นที่การฟังและพูดอย่างเชี่ยวชาญ จากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนเป็นการอ่านเขียน แต่ปัจจุบันการออกแบบการเรียนรู้เราเน้นจากการอ่านก่อน จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงธรรมชาติของภาษาได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้หากครูใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) อาจช่วยทำให้นักเรียนช่วยกันพัฒนาความคิดได้เป็นอย่างดี

สร้างศักยภาพนักเรียนให้ทันยุคสมัย

การสร้างศักยภาพนักเรียนให้ทันยุคสมัยนั้น ไม่ได้หมายความว่าให้ครูสอนด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือต้องใช้เทคโนโลยีในทุกครั้ง เพราะนักเรียนในยุคนี้รู้เรื่องเทคโนโลยีมากกว่าครู หน้าที่ที่ครูต้องทำคือการติดตามหาปัญหาให้แก่เด็กนักเรียนในยุคนี้ คือ สร้างวิธีการคิดที่รู้เท่าทันสื่อต่าง ๆ เพื่อแยกแยะข้อคิดเห็นออกไปจนเหลือเพียงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยครูอาจใช้วิธีการตั้งคำถามกับนักเรียนทุกครั้งว่า ข้อมูลจากแหล่งใด ข้อมูลกล่าวถึงอะไรบ้าง อาจให้นักเรียนนำข้อมูลที่นำมาเปรียบเทียบกับแหล่งอื่น ซึ่งหลายครั้งจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างของข้อมูลแม้ว่าจะเป็นเรื่องเดียวกันก็ตาม

ทั้งนี้การสอนเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจทุกเรื่องได้ ครูอาจต้องสร้างสถานการณ์หรือเสริมสร้างทักษะให้นักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านระบบความคิดอย่างแท้จริง

สื่อสารอย่างครือมืออาชีพ

ทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครือมืออาชีพทุกท่าน โดยเฉพาะการที่ต้องสื่อสารไปถึงนักเรียน ทั้งด้านวิชาภาษา (ภาษาพูดและภาษาเขียน) และอวิชาภาษา (ภาษาท่าทาง ตลอดจนสีหน้า แววตา และการสร้างบรรยากาศ) ในรูปแบบต่าง ๆ โดยภาษาบางอย่างครือมืออาชีพก็ไม่ควรใช้ ก็ควรปรับเปลี่ยน ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาที่ครือมืออาชีพไม่ควรใช้	ภาษาที่ครือมืออาชีพควรใช้
ทำไมเธอโง่แบบนี้	นักเรียนอาจจะสับสนหรือว่ามีตรงไหนที่ยังไม่เข้าใจ หรือเปล่าคะ/ครับ
นี่ครูอธิบายหลายรอบแล้วนะ ยังไม่เข้าใจอีกเธอ ครูเบื่อก่อนที่จะอธิบายเธอแล้วนะ	ครูเข้าใจว่าบางเรื่องอาจจะต้องใช้เวลาทำความเข้าใจนาน มีส่วนไหนที่นักเรียนต้องการให้ครูอธิบายเพิ่มเติมอีกหรือเปล่าคะ/ครับ
ครูไม่มีเวลานั่งคุยเฉยเธอทั้งวันหรอกนะ	นักเรียนทำเรื่องนี้ได้แล้ว แต่ครูคิดว่าถ้าทำแบบฝึกหัดเรื่องนี้เพิ่มเติมให้มากขึ้น หรือสนใจเรื่องนี้ให้มากเป็นพิเศษ ต้องสอบได้คะแนนดีขึ้นหรือสอบผ่านได้แน่เลยคะ/ครับ
เมื่อไรเธอจะมีความรับผิดชอบสักที (ในกรณีนักเรียนไม่ทำการบ้านหรือไม่ส่งงาน)	ครูเข้าใจว่านักเรียนอาจจะมีความน้อยหรือมีงานอื่นมาก หากทำการบ้านหรืองานที่ครูสั่งไม่ได้ ให้หาเวลามาพบครูตอนเที่ยงหรือเวลาโรงเรียนเลิก ก็ได้ ครูยินดีช่วยนักเรียนบนเสมอนะคะ/ครับ
คุยมก ถ้าไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียนก็เชิญออกไปนอกห้องเลย	นักเรียนทราบหรือไม่คะ/ครับ ว่าเวลาที่ครูสอนหรืออธิบายควรเงียบและฟังให้เข้าใจ หากมีอะไรไม่เข้าใจหรือสงสัยจะได้ถามครูได้ เดียวครูสอนเสร็จนักเรียนจะได้คุยกันเต็มที่แน่นอนคะ/ครับ

คำถามเพื่อนำไปสู่ Action Learning

1. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ในความเป็นครู มีความสำคัญต่อความเป็นครือมืออาชีพ เพราะอะไร และถ้าเพื่อนครูในสถานศึกษาของท่านขาดแรงบันดาลใจในความเป็นครู ท่านคิดว่าจะมีส่วนช่วยเหลือเพื่อนครูของท่านให้มีแรงบันดาลใจในการเป็นครูเพิ่มขึ้นด้วยวิธีการใดบ้าง
2. ท่านคิดว่าความรู้ความสามารถของครูในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และทักษะการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จะช่วยส่งเสริมความเป็นครือมืออาชีพของครูได้ในเรื่องใด และจะมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ครูบางท่านขาดความเป็นครือมืออาชีพ มีอะไรบ้าง และท่านคิดว่าสถานศึกษาควรบริหารจัดการอย่างไรบ้างเพื่อสร้างครูให้มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น

KPIs

1. ร้อยละความพึงพอใจของครูที่เพิ่มขึ้นจากการสร้างแรงบันดาลใจ
2. อัตราส่วนของนักเรียนที่ได้รับคำปรึกษา
3. สัดส่วนของครูที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษ